

АССАЛАМ

www.assalam.ru

НА ТАБАСАРАНСКОМ ЯЗЫКЕ

МУСУРМНАРИН ГАЗАТ

№2 (50) февраль 2008-пи йис. / Сафар 1429 / Табасаран члалниинди вазлик саб ражну угубчвур. Кьумат 15 манат

КАЛЕНДАРЬ

Сафарин ваз

Мусурман вазарикан сафар варитан ягъурсуз ваз вуди гьисаб алура. Чара имиди му вазли ужуб, хайирлу лях-низ ният дарапуб, ярхи рякъюз, мянфяатлуб вушра, уд-ручвуб теклиф алура. Иллагъки сафарин аьхиримжи гьербе йигъан . Му йигъ жилариина сад йисандин балй-ир-къазйир, писвалар, уьзрар гъюру йигъ ву. Гъаци вуйи-ган, му йигъан Аллагъдиз шлубкъан артухъди ибадатвал алури адапуб теклиф алура. Гъаму йисан думу йигъ мартдин 14 вуйи. Мусурман тарихдиинди (гъижра) вазар гъар йисан саб вахтна ахърадар).

Му йигъан, жилариина гъюру балйир-къазйирхъан уьрхуб метлебниинди, 4 ракаатдикан ибарат вуйи суннат-гъудган дапну ккунду. Думу аьдати 4 ракаат-дин гъудганси алуруб ву. Гъудган апбан къайдара гъамциб ву:

Ният: Узу ният алураза гъидин йигъандин жилариина гъю-райи балйир-къазйирхъан уьрхуб метлебниинди 4 ракаат-суннат гъудган алуз, Аллагъу акбар!

Гъарсаб ракаатдиъ Фатигъайихъан урхуру:
"Кавсар" сура ("Инна аьтайнака...") - 17 ражари.
"Ихлас" ("Кьулгъу")- 5 ражари. "Фалакъ" ва "Нас"- гъарсаб саб ражну.

Гъудгнихъан гъаму дюаьра урхуру (дюаьйин мяна гъамциб ву):

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اللّٰهُمَّ يَا شَدِيْدَ الْقُوٰی وَيَا شَدِيْدَ الْمَجٰلِ يَا عَزِيْزَ ذَلَّتْ لِعِزَّتِكَ جَمِيْعُ خَلْقِكَ اِكْفَيْ شَرِّ جَمِيْعِ خَلْقِكَ يَا مُحْسِنُ يَا مُجْمِلُ يَا مُتَّصِلُ يَا مُنْعِمُ يَا مُكْرِمُ يَا مَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ اِرْحَمْنِيْ بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ. اَللّٰهُمَّ بِسْمِ الْحَسَنِ وَاَخِيْهِ وَاَبِيْهِ وَجَدِّهِ وَاُمِّهِ وَبَنِيْهِ اِكْفَيْ شَرِّ هٰذَا الْيَوْمِ وَمَا يَنْزِلُ فِيْهِ يَا كَافِيَ الْمُهْمٰتِ يَا دَافِعَ الْبَلِيَّاتِ فَسَيَكْفِيْكُمْ اللهُ وَهُوَ السَّمِيْعُ الْعَلِيْمُ وَحَسْبُنَا اللهُ وَنَعْمَ الْوَكِيْلُ نَعْمَ الْمَوْلىٰ وَنَعْمَ النَّصِيْرُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيْمِ وَصَلَّى اللهُ عَلٰى نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ خَيْرِ خَلْقِهِ وَعَلَىٰ اٰلِهِ وَاَصْحَابِهِ أَجْمَعِيْنَ.

Гъацира му йигъан ригъ алабхъайиз гизафси садакъа тув-ну ккунду. Эгер думу ригъ гъудубчвур и айи вахтна тувуш, ла-пра ужуб ляхин вуди гьисаб алура. Аллагъ Чав кюмек ишри! Амин!

СУННАТ

Пайгъамбарин накъвдихъна зиярат

Гьяждиз душнайи кас-диз Пайгъамбарин накъвдихъна зиярат клуи гъабхувал лапра метлебу суннат ву ва думу Аллагъ-дихъна багахъ алуру хайир-лу ляхнарикан ужубсибра ву.

Вари юкьби мазгъабарин имамари думу варитан ужу-дарстар ляхнарикан вуйива-лиз разивал улупнийи. Гъад-дин гъакънаан гъядисарира шагъидвал алура.

Мединайиз гъягърудари артухъ къадарнаъди Пайгъ-амбариз салават дурхну ккунду, Мединайихъна хъуркьубси бегъемди гъудгнин жиклувал, щибар (щавар) алдатлувал, кушар алдаувал, марцци палат алабхувал ва ицци ниъ хъаплувал лазим ву. Мумкин-вал аш, Мединайиз яягъди (ликриъди) гъягъювал ужу ву. Ликриъди гъягъруган дикъат-луди, Пайгъамбар чивиди имиди уларикк дрякъюва-лин киваъ пашманвал айиган-си душну ккунду, фицики Ахиратдиъ думу рякъюр клури

умудвал киври. Мистахъна багахъ шулайиган тавбу (швумалвал) цийи алапуб, садакъа тувуб лазим ву, фи-цики Аллагъу Тааълайин тек-лиф а: Пайгъамбарихъди гафар- члалар алайиз улихъ-на садакъа тувувал. Мистан раккнарихъ сацибди дийигъ-ну ккунду, гъадушваъ учлвуз ихтияр гъадабгъурайиганси. Мистаъ учлвруган сифте арч-чул лик дивуб лазим ву. Хъа-син дикъатлуди, пашманди, гъюзриъ ади, Равзайихъна багахъ духъну ккунду ва гъа-душваъ гъудган- тлягъият дапну ккунду. Аьлгъямдуйи-лан къяляхъ сабпи ракаатдиъ "Кьуль я айюгъаль кафируна" урхуру, хъа кьюбпидиъ "Кьульгъу". Хъасин гъудган апбалан къяляхъ Пайгъамба-рин накъвдихъна (никъ-рихъна) багахъ шулу, клул хъайи терефнахъанди, дугъ-ан улихъ дийигъуру, клулра ис дапну. Ва уларра уьлчюкь-ну, Пайгъамбар тебрик дапну ккунду, хиял апарва-ки, думу яв багахъ дийигъна клуруганси.

НУМРАЙИЪ:

2
3
ГЪЯЖ-2007
Гъяждиз гъушурун уларинди

4
5
ХУСУСИ ФИКРАР
1428-пи йисандин натижийр

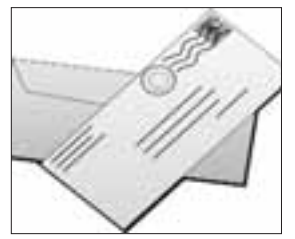

6
МУСУРМАН ДИН
Ислам варитан аьхю уж'вал ву

7
"АССАЛАМ" ГАЗАТДИН РЕДАКЦИЯЙИЗ КАГЪАЗ

Гъаммишан рази вуза

ГЪЯЖ–2007/репортаж/

Аьгмад
МЯГЪЯМЕДОВ

хусуси мухбир

ГЪЯЖДИЗ ГЪУШУРИН

Гъаму йисан гъич дархъигансиб ахю къадарнаъди дагъустанлуйир гъяждиз гъушну. Гъадрадин арайиъ ич "Ассалам" газатдин гъуллугъчи Аьгмад Мягъямедовра айи (Гъит Аллагъу Тааълайи гъаму касдин гъяжра къабул апри!) Гъяждиз душнайи вахтна, Аьгмадри неинки гъяждин вари аьдабар кюлиз адагъну, хъа гъацира гъаддихъна дугъаз гъадму вари вахтна фицдар гъядисйир арайиз гъюри гъахънуш къалмиккна ва камерайиз гъадагъуз гъархундар. Думу гъяждин вахтнагизаф къадар ужудар ва аьлааматнан ксарихъди таниш гъахъну. Гъаму газатдин нумрайиъ учуз учву, гъюрматлу мусурман чвийр ва чйир, гирами жилиина мусурман ксар фици гъягъюруш ва дурариз фицдар гъайгъушнар алахъуруш, Аьрафатдин йигъ фици кюли гъубшнуш ктибтуз ккундучуз. Къваин апурача, фицики гъаму материалар неинки мялуматариз, хъа гъацира ич работникдиз чаз чан улариинди гъябкъюбдиз асас духъну дюзмиш дапнайидар ву.

Вари рякъяри ...
Меккайихъна
гъахуру

Гъяждин ваз улубкъубси дюньяйин вари йишварин миллионариинди мусурман-динагълийир гирами Меккайиз гъягъюз чалишмиш шулугъяждин аьдабар кюлиз адагъуб метлебниинди. Магъа ихъ ватанагълийири – Урусатдин ва СНГ-йин мусурманари гъаму саягъниинди Аллагъдиз гъуллугъ апбан ляхниъ иштирак шули 17 йислан зина ву. Жилин транспортдиъди гъягъюри шулу мусурманар (хъа дурар асас вуди дагъустанлуйир ву) Сауд Аравияйин Паччагълугъдиз (СКА) Иорданияйин терефнаан гъягъюри шулу. Гъадму саягъниинди гъяждиз авиарейсдиъди Иорданияйин-антина гъягърударира апури шулу.

Сяргъятарин ва таможенный гюзчивал гъабхбан ляхни сакъюдар саятарилан суткйириина гъайизкъан вуйи вахт бисуру. Вари гюзчивалин пунктназ дуфнайи инсанарин къадарналан ва дурарихъ хъайи гъагъналан асиллу ву. Эгер визийр гъякълудар вуш ва кучлиндар дарш, думуган документар ва визийр ахтармиш апбан ляхни думукъан гизаф вахт бисурдар. 14 касдикан ибарат вуйи дестейин (Дагъустандиан вуйибдин) визийр дюзмиш апбан ляхнин Астраханиан вуйи фицибуш саб фирма машгъл дубхънайи. Хъа амма Сауд

Аравияйин Паччагълугъдин сяргъятарилан улдучъурайи вахтна визийр кучлиндар вуйиваликан аьгю гъабхънийи. Ва дурар гъадму сяргъятдин ва таможенный ахтармиш апбан ляхни гъабхурайи йишвлан ултлукъкийи, гъеле гъаму жорейин гъалатнан къяляхъ хъана ахю читинвалар арайиз гъюзра мумкин вуйи. Ари гъаддиз гъяждиз гъягъюз ккунидари визийр дюзмиш апурган лапра ихтият дапну ккунду ва теклиф дапнайи халис фирйирихъна илтликлуб лазим ву.

Сяргъятарин гюзчивал гъабхру жилин диндин вари вазифийр кюлиз адагъуз вари жорейин шарайтар тешкил дапна. Гъеле кафе, тукан, валютйир гъюдюхру пункттарра кмиди а.

Сяргъятарин вари читинвалар кюлиз адагъубалан къяляхъ мусурманар Ужувлар хру Мугъяммад Пайгъамбарин шагъриз- Мединайиз гъягъюз чалишмиш шулу. Хъа шагъризди жилин транспортдиъди гъягърударин транспортдиз жара дапнайи хусуси йишв а. Урусатдиан гъяждиз дуфнайидариз жара дапнайи йишваз "гараж" дупну гъибтра. Гъадму "гараждихъантина" Пайгъамбарин мистахъна гъягъу аьрабар – маршрутдин таксийихъ хъайидарра гъадму йишвахъди ужуйи танишди ву. "Гараждиз" гъафидар-Урусатдиан ва СНГ-йин улкйириан вуйидар гизафна-гизафси вахтназ вуди гъадму йишварихъ чпин транспорт-

диъди гъузру, кючейиъ чпин яшайишдин гъялариз лигуру. Дупну ккундуки, "гараждин" багахъна дуфнайидариз вари-дариз пулсузди ипруб-ухруб тешкил дапнайи. Гъаддихъди сабси иллагъки Мединайиъ къайда ва марццишин уьхбаз асас фикир тувну ккунивал гъархну ккундар.

Динагълийир гъаму йишваз – гирами шагъриз гъювалин асас метлеб Аллагъу Тааълайи халкъ гъапу инсанарикан варитлан ужурсир кас, Дугъу Гъаънайи Мугъяммад Пайгъамбарин зиярат ву. Гъаддикан сациб къандиси улхидихъа. Хъа гъелелиг Меккайизди вуйи рякъатди душну ккунду. Думу гъяждиъ ва уьмайиъ учъуру йишв ву. Думу Мединайихъан 10 – 12 километр манзилнаъ ерлешмиш дубхъна, Зуль-Хулайфат кюру йишвъин. Гъамус дидиз Абару Аьли кюру. Меккайихъна гъамушваъ айи манзил 450 километр ву.

Хусуси йишварихъ жара дапнайи жиклбан суннат апбалан къяляхъ гъяждиз гъафидари гъяждин палат – игърам алабхъуру. Уьру ясана гъатху рангнан игърам алабхъувал гъярам ву. Жара рангар хай шулу. Хъа амма лизи рангнан игърам алабхъуб ужу ву. Ликариин тапочкйир алахъуру. Гъадра гъадму йишваъ масу гъадагъуз шулу.

Жиклбалан ва палат алабхъубалан къяляхъ гъяждиз дуфнайидари ярхла дарди ерлешмиш дубхънайи мистаъ гъудган – сунна апуру. Сабпи ражну вуди игърам алабхъу касди сифте рягъятсузвал

гъисс апуру, иллагъки къаби яшназ дуфнайири.

Меккайизди вуйи рякъ гъяждиз дуфнайидари автомобилдин рякъюъди хъапуру. Шагъриъ учъу сифтейин дакъикъйирилан хъюгъну увуз уву гъяждиз гъювалин метлебуваликан ва думу асас вазифа вуйиваликан аьгю шулувуз. Шагърин вари аьгъвалат гъяждиз дуфнайидариз гъуллугъ апбан метлебариз илтликкна.

Сабпи нубатнаъ дестйирин улихъ – кюлихъ хъайидари чпихъди гъяждиз дуфнайидар мактабдиъ регистрация апуру. Хъасин улупнайи хулариз гъахуру ва дурар вахтназ вуди яшаммиш хъпан бадали ерлешмиш апуру.

Муздалифайиъ
ужувлан йишв
адапувал

Ригъ бегъемди алабхъайизкъан гъяждиз дуфнайидар Аьрафатдин гъузру. Гъаддихъди сабси лавландин гъудган хъитйирхвандин гъудгнихъна хуру. Гъадму йишвандин вахтна Аьрафатдин, Муздалифайин ва Минайин арайиъди автобусар гъягъюру, гъяждиз дуфнайидар мина-тина гъахурайидар. Урусатдиан вуйи ксар ерлешмиш дубхънайи йишваз хъуркъган, учура гъадушваъ фаркъат гъахъунча, ачухъ вуйи завун кланакк. Успагъи шикиллувал рякъюуйи. Аьрафатдхъан Минайизкъан вуйи ахю дару пайнаъ 2 миллиондилан артухъдира кади гъяждиз дуфнайидар ерлешмиш

духънайи. Дюньяйин хъуб пайнан улкйириан дуфнайи жорбежюр миллетарин вакилари гъадму йишв ачухъ завун кланакк адапнийи, ламун жилин дахъну ва гъаддихъди сабси Аллагъу Тааълайин амрик умудвал киври.

Муздалифайиъ адапу йишв Къурбан – машкван улихъна вуйи йишв вуйи. Мумкинвал аш, гъадму йишв Аллагъдиз ибадат апури, Къурбан урхури, дюйир урхури адапну ккунду.

Имам ан-Навийи биклура: "Муздалифайиъ адапу йишв лапра метлебу йишв ву. Гъадму йишвандин вахтна диди чахъна жорбежюр лайикълувалар жалб апура: вахтан лайикълувал (гъадму йишв машквраз улихъна вуйи йишв ву), ерлешмиш дубхънайи жилин лайикълувал (думу жил Гъярамдин жиликан вуйиб ву), дидланна артухъди клархъа, фицики думу йишв ва вахт Аллагъдин луклар уч дапнайи йишв ву ва нагагъ фуж гъадраихъди хъади гъахънуш, дурар бахтсуз ксар хъидар".

Муздалифайиан ургуб жвилли клеклел уч апуру Жамрат-уль-акабатдиина ккатлахъбан бадали.

Гъеле гвачниндин гъудгниз улихъ уч духъну, учу Минайиз гъягъюз гъязурлугвалар гъухнийча. Учухъди сатиди кичихбаан Дагъустандин адлу спортсмен Къурамугъяммадовдин хизан айи автобус гъюбазра ккилигурайча. Чав Къурамугъяммадди гъапиганси, гъаму ражну думу къюби ражну гъяждиз гъюрайивал гъисаб вуйи. Хъа сабпи ражну гъяждиз 2003-пи йисан гъафнийи. Дугъан гагайи гъяждиз гъювализ артухъди гъевесвал ва тясирлувал улупнийи. Гъиссвалин къадар гафариинди пуз читинди ву.

Минайиъ
палаткйирин
бици шагъур

Палаткйирикан ибарат вуйи бици шагъур секторариз жара дапнайи. Гъарсаб секториз чан ранг айи. Урусатдиан гъяждиз дуфнайидарра (Европайиан, Америкайиан ва Австралияйианси) уьру рангнан секториъ ерлешмиш духънайи.

ГЪЯЖ–2007/репортаж/

улариинди

Гъаци акусин улубхънайиган гъафи учу учуз жара дапнайи палаткаийь ерлешмиш гъахънийча. Гъадрар ерлешмиш апбан ляхнар гъаж – миссияин работникар вуйи. Гъадрарин арайиан "Аьрафат" фирмайин кљулиь айи Айдемир Хангереев аьхю разивалиинди къайд апуз ккундузу.

Палаткйирин бици шагъриь гъеле гизаф ражари гъаждиз гъафи касдихъанра сифте фу наан хъаш аьгю апуз читинди шулу: вари палаткйир саб рангнандар шулу ва чиб чпин багахъ жергйириьди ерлешмиш духънади шулу. Хъа гъамушваз сабпи ражну вуди гъафидариз, асас вуди яшлуйириз, лапра аьхю читинвалар алахъуз мумкин ву. Мисал вуди гъадабгъиш, гъудгнин жиклуз гъушдарихъан фици къяляхъ гъюруш аьгю апуз шулдар. Айдемири гъацдар ксариз кюмек апууйи, хъа шлиз медицинаин кюмек лазим вуш, гъадму терефнаанра дугъу чан шериквал улупуйи. Магъа гъамци, къюб суткаийн муддатнаь дугъу, нивкIра адарди, гъаждиз дуфнайидарин уьмириь арайиз гъафи месэлийириз лигуйи ва гъял апууйи.

Жамратар

Гвачининдин гъудган гъапIхъан ва ригъ гъудчIвбаз ккилигури айиган, учу кIкIлар (кIекIлер) ккатIахъру йишвахъна рякъюь учIвнийча. Минаийь гъацдар шубуб йишв а ва дурариз жамратар кIуру. Минаийан Меккаийизди вуйи терефназди гъушган сабпи жамрат "Жамрат- уль- сугра", яни бицинуб жамрат алабхъуру. Гъаддихъди "Жамрат- уль- вуста" кIуру къялан жамрат. Меккаийихъна варитIан багахъди хъайиб "Жамрат уль- акабат" ву. Муздалифайиан Минаийиз гъафи садпи йигъан (Къурбан машквар йигъан) "Жамрат- уль- акабатдиина" ургуб кIекIлал (кIекIлел) ккатIахъуру. Гъадму кIекIлар (кIекIлер) улихъ ккимиди Муздалифайийь уч апуру. Хъа имбу шубуд йигъан гъадму кIекIлар вари шубуред жамратариина ккатIахъуру, сифте бицинуб, хъасин къялануб ва аьхирь "Жамрат- уль- акабатдиина". Гъар йигъан къанна са-саб кIекIлал ккатIахъуру, гъарсаб жамратдиина ургу-губ. Гъациб къай-

да кIули гъабхувал чарасузуб ву.

Кюгъне йисари кIекIлар ккатIахъувалин аьдат гъаждиз гъафидарин арайиан йихувалар арайиз гъюрувалиинди мялум вуйи (жамратдиина ккатIахъруган инсанар чиб-чпихъ йивури ва чIарккуру, чиб- чпикк ккахъри йихувалариинди). Хъа сачдихъанмина гъадму гъял дибдиан дигиш дубхъна, гъаждиз гъафидар гъягъру – гъюру рякъяр яркъу дапIна, инсанар ачухъди ва рягъятди гъягъюз мумкинвалар духъна. Жамратарин зийн шубуб мертебайин гъадар тикмиш дапIна, гъадушварилан исизди кIекIлар ккатIахъбан аьдат кIули гъабхуз шулу.

Гъадму аьдат кIули гъабхалан къяляхъ гъаждиз дуфнайидар Меккаийиз гъягъюру- чарасуз тIаваф- ифаза, хъа гъацйра саью кIуру аьдат (эгер думу аьдат муганаз гъапIундайиш) кIули гъабхуб метлебниинди. Шилхъан гъадму йигъан тамам апуз шуларш, Минаийиз гъюз ва тIаваф сацIиб къандиси (Меккаийиз къяляхъ хътакган) апуз шулу. КIекIлар Къурбан машкварин йигъан "Жамрат- ул- акабатдиина" ккатIахъхъан ва кIуллаш шубуб чIар улдугIган, гъаждиз дуфнайидар вари къадагъа дапIнайи ляхнарихъан азад шулу, анжагъ хпиринна жилирин аьлакъйир кIули гъахувал ктарди. Дурариз сарун игърам (палат) илдибтуз ва аьдати палтар алахъуз ихтияр тувру, хъа гъацйра ицци ниар хъауз ва гъ. ж. хай шулу. Гъадушваь инсанариз чиб- чпихъди багахъди таниш хъуз ва улхбар апуз артухъди мумкинвал шулу.

Минаийь мевлюд

КIекIлар ккатIахъбан аьдат кIули гъабхалан къяляхъ азад вуйи вахт гъаждиз дуфнайидари гъацци давди гъапIурдар. Гагъ саб, гагъсана тмунуб палаткаийь жюрбежюр серенжемар кIули гъахури шуйча. Гъадушварийь гъаждин аьдатарихъди аьлакълу вуйи дъюйир урхури, мевлюдар апури шулу.

Ташрикъдин къюдпи йигъан (декабрин 21 – пи йигъ) Урусатдиан дуфнайи ксарин уьмуми мевлюд гъабхънийи. Гъадму серенжем кIули гъабхуз гизаф къадар палаткйирикан ибарат вуйи аьхю йишв гъязур гъапIнийи. Гъадушваь

аьхю гъюрмат айи шейхарин: Инхелойиан вуйи Мугъяммад-эфендийин ва Закаталайиан вуйи Малламугъяммад – эфендийин иштиракниинди мевлюд кIули гъубхънийи. Урусатдин жюрбежюр чIалариинди гизаф къадар мевлюдар тешкил гъапIнийи.

Рукъан инсанар

Гъаждиь духтрар духтрартиан артухъандира ву. Гъаз гъапиш дурар аьзарлуйихъна дикъатлуди ва пишекарвалин аьгъювалар улупбиинди янашмиш хъуваликан гъаждиз дуфнайидари чпин улихъ

Исламди дивнайи хъубпи шартI- фарз ужуйи кIулиз адабгъувалин гъял асиллу ву. Гъелбетда, гъаждиз дуфнайи аьзарлуйиз кюмек тувбаз лигнуну Аллагъу Тааьлайин терефнаан артухъ къадарнаьди савабар дикIиди.

Рякъюрайиганси, Урусатдиан вуйи духтрарин бригадиз дахил шулайи ксариз чпин пишекарвалин жавабдарваликан ужуйи аьгъйи ва гъаддиз ярхи суткаийь дурар кюмек тувуз гъязурди вуйи. Иллагъки Минаийиз дуфнайи вахтна дурарин ляхнин график лапра гъизгъинуб вуйи. Гъаждиз дуфнайи бязи ксарин хронический ва ОРЗ- йин уьзрар гъизгъин хъуз хъюгънийи. Дурариз сабпи нубатнаь чпи сикин апувал ва чпихъна дикъатлувал ва шлубкъан ухди пишекарвалин кюмек герек вуйи. Бязи дъюшюшарийь гизаф къадарнаьди чпихъна гъюри шлу вари аьзарлуйир къабул апуз лазим вуйи шараитар ади шулдайи.

Ихъ духтрари чпин улихъ дийигънайи вазифйир дир-

баш'валиинди кIулиз адагънийи, кIури пузра шулу. Гъаддихъди сабси дурар гъаждиз дуфнайивалин вазифйир тамам апузра хъуркуйи. Гъякълу ву, дурар "рукъан" инсанар вуйи.

Меккаийиз

къяляхъ хътакуб

Минаийь къюд ясана шубуд йишв гъапIалан къяляхъ гъаждиз дуфнайидар Меккаийиз къяляхъ хътакуру. Минаийан удучIвруган такбир ва зикир урхуру. Жумарат – уль акабатдиантина гъягъювал лайикълу ляхин ву. Меккаийан Минаийн терефназди гъушган учу Аьрафатдиинра дийигънийча, Муздалифайийь йишв гъапIундайча, жамратариина кIекIлар (кIекIлер) ккатIахъундайча, Минаийьра

гъудгникси, жара терефарихъинди дилигди. Иллагъки КIару гъвандин мурчвхъантина гъягъруган дикъатлувал улупну ккунду. Гъаждиз дуфнайи саб жерге ксаридуму машина – машди дарди къялхъанди илдицнайидари ва гъягъювал давам апурайидари тебрик апуру. Гъаддихъди сабси гъаждиз дуфнайирин гагул гъюн (хлурчч) Къабайихъан илтибкIнади шулу. Хъа амма имам Шафийийн мазгъабдиз асас духъну, тIаваф кIули гъабхалан шартIарикан саб гагул гъюнихъан Къабайихъинди илтибкIувал ву. Эгер алдагъурайи ликар гъисабназ гъадагъурадарш, илтибкIан гермивалра (терефра) гъисабназ гъадабгъурдар ва, гъелбетда, тIавафра гъисабназ гъадабгъурдар. Гъадму жюрейин уьлчйир ва ихтиявал Исмяйлин гъижрайихъантина гъягъруганра къабул апуб лазим ву – гъацI пай гергмиб вуйи цалхъантина гъягъруганра.

Гъадму жюрейин тIаваф кIулиз адабгъуз иллагъки яшлуйириз читинди алабхъуру, иллагъки инсанарин къадар аьхюб вуйиган. Гъаддиз яшлуйирихъди гъягъюрайи жигъилари гъадму терефназ дикъатлуди фикир тувуб лазим ву.

Къабайин гъирагъдилан илтибкIан аьдат апIалан къяляхъ ва суннат – гъудгнин къюб ракааьт гъапIхъан гъаждиз дуфнайидари Зам – замдин шид убхъуру. Амма саб ляхин гъархну ккундар, фицики шид мичлиб ву. Сагъламвал жигъатнаан зйишвал кайидари шид жара йишвахъ убхъу ужу ву, Масжид уль-Гъярамдин жилиин штун булагъар хъайи гизаф йишвар ерлешмиш духъна.

Динагъли Меккаийь йигъар адауз мумкинвал тувбиин шад духъну ккунду. Думу лапра аьхю ужувлан ляхин ву, иллагъки гъадму шагъриз гъюрмат апуру касдиз. Фицики дъюньийин жилиин гъаму йишвсиб жара йишв адаргъапIу ужувлан ляхин варж агъзур ражари артухъ апуруб. Гъарсаб гъудган Масжид-уль-Гъярамдин мистаь апувал ужуб ляхин ву. Мумкинвал аш, ушв бисувалра, шлубкъан артухъди тIавафар кIули гъахувалра, садакъа пай апувалра, Аплагъ ☞ къаин апувалра ва Пайгъамбарин ☞ салават урхувалра, яни гъарсаб дакъикъа хайирлу ляхин бадали ишлетмиш дапIну ккунду. Хъа вушра, аьдаб чIур апIайиз ва мянасузди Меккаийь вахт адапIайизтиан шлубкъан ухди гъадушвъан удучIвну гъювал ужу ву.

йигъар- йишвар гъаундайча. Учугъеле мюгъкам духъну адру назук жакъварин ччиркквариз ухарди рякъюбра мумкин вуйи, фицдар вуш гъядисийр арайиз гъиди, кIури ккилигурайидарси. Хъа амма учу Минаийан Меккаийиз жара саягънан инсанарси гъафнийча. Сакъюдар йигъар ккудушну имийи, хъа амма фицдар йигъар! Анжагъ саб Аьрафат чIаьн даринхъа?!

Меккаийиз гъафиган шли Къурбан машквар йигъан чарасуз тIаваф-ифаза гъапIундайиш, гъадмура апуру. Ифрад жюрейиинди гъаж кIули гъубху ксаридуму чарасуз аьдат кIулиз адабгъуру.

ТIаваф

ТIаваф кIули гъабхувал гъаждин асас пай ву. ТIаваф кIули дурубхдикъан гагъди гъаж кIули гъабхувал гъисаб шулдар. Гъаддихъди сабси тIаваф кIулиз адабгъбан шартIар тамам апIаз асас фикир тувуб лазим ву.

ТIаваф тамам апуруган гъюзур дъюбхну ккунду,

АЪЛИМАР ПАЙГЪАМБРАРИН ( ) РЯКЪ ХЪАПИРАЙДАР ВУ

ГЪЯДИС

ХУСУСИ ФИКРАР

Магъа ухъу Цийи 1429- пи йисаъ лик ивнахъа. Гъит Аллагъу Тааблайи гъаму йис ихъ ва Исламдин хайирназ уьмур хъаплуз кюмек туври!

Гъаму материалиъ учуз хъайи- хъайибси ккудубшу 1428- пи йисандин саб жерге натижийр йивуз ккундучуз – Дагъустандин мусурмнарин уьмриъ асас метлебувал уйнамиш гъапидар. Газат урхру юлдшариз рягъятвал хъпан бадали гъадму гъадисийр гъамциб къайдайинди киваин аплуз ккундучуз, грегориандин календарь ишлетмиш апибиинди.

ЯНВАРЬ

Исламдагъ. Ру сайт жанлуди гъаракатнаъ убчвуз хъюгъювал.

Думу сайт Ислам тарабгъуб метлебниинди, артмиш шулайи наслиз рюгънанна эдеблувалин тербия тувбан, хъа гъазира диндинна политикайин экстремизмийиз къаршуди дийигъбан бадали тешкил дапнаиб ву.

МАРТ

Урусатдин Европайин пайнан мусурмнарин Диндин идарайин председателъ Равиль Гайнудин Дагъустандиз сабпи ражну вуди гъювал.

Ухъухъна гъюбан метлеб мусурман уммайин арайиъ, асас вуди гаф гизаф миллетар ва гизаф динар айи Урусатдиъ яшаммиш шулайи мусурмнарин арайиъ гафсабвал мягъкам аплуб вуйи.

"Инсандин иммунодефицитдин вирус" клуру ччвур тувнайи, цийиди адабгънайи фильм улупувал (думу "ТВ- Чиркей" клуру телестудийий гъязур гъапуб ву.

АПРЕЛЬ

Мугъяммад Пайгъамбар бабкан гъахъи йигъаз бахш вуди "Сальва" клуру банкетдин залин багахъ мевлюд клули гъабхувал.

Мусурмнарин модайин палтарикан дибикнайи сабпи каталог чапдиан удубчвну.

"Ислам" журналийгъ гъивнайи гъадму каталог лазим вуйи саягъниинди палат алабхърудариз вуйиб ву.

МАЙ

"Кафари Кавказдин исламдин образованиейин ва илмин университетвалин центр" клуру заан пишекарвалин образованиейин коммерцияйин дару автономияйин идара тешкил аплувал.

Думу ачмиш аплбан метлеб гъийин девриз лайикълу ва Исламдиз гъуллулгъ аплру, Урусатдин жямаятлулгъдин шартлариъ яшаммиш хъуз удукъру заан пишекар гъязур аплувал ву.

Рягъматлу С. Даитовдин яс уьбхаз бахш дапнаиб жигъил аьлимарин конкурсдин финал.

Гъар йисан Хасавюртдиъ турнир гъабхури шулу. Конкурс шубуб номинацияйинуб (жюрейинуб) шулу.

Дагъустандин дишагълийрииз вуйи нашидарин сабпи вечер. Думу Мягъячгъалайиъ Авар театрий клули гъубшну.

ИЮНЬ

Илимдинна практикайин сабпи конференция клули гъубшну- "Диндинна политикайин экстремизмийиз къаршуди дийигъбаан асас месэлйир".

1428-ПИ

С. Ибрагъимов Ш. Бриггсдин зин гъалиб хъувал.

Думу лапра ахъю гъагъ айидарин арайиъ боксдиан дюньяйин чемпион гъахъну.

ИЮЛЬ

"Женнетдиз рякъ" ччвур тувнайи телемарафон клули гъубшну.

Думу тешкил аплбан метлеб Мягъячгъала шагърин Клулин жвумийин мистан дараматдин тикилишдин ляхнар аьхирихъна хуб ва дидин гъирагъ- бу жагъ къайдайиз хуб метлебниинди пулин дакъатар уч аплувал вуйи.

Шейх Мугъяммад- эфенди аль Уриби бабкан гъахъихъанмина 145 йис тамав хъуб къайд аплувал

Гъийин деврин адлу мусурман аьлим Къурамугъяммад- гъажи Рамазанов йивну йиклбан дерд- хажалат.

Къурамугъяммад- гъажи Рамазанов 1956- пи йисан РД-йин Цунтла райондин Зехида гъулаъ бабкан гъахъну. 1966- пи йисан муфтий Сайидмугъяммад- гъажи Абубакаровдин теклифниинди думу ДУМД- дин канонический отделиз гъафнийи ва чан уьмрин аьхирихъан гъадму отделиз регъбервал тувнийи. Гъазира думу Мягъячгъала шагърий имам Шамили ччвурнахъ хъайи мистан имам, Клулин жвумийин мистан имам- хатибра вуди гъахъну. Исламдин гъахънаан вуйи гизаф произведенйирин, хъа гъазира вагъабизмийин идеология тьянкъид аплру китабарин автор ву. Дугъаз дин бадали айи къувват гизаф къадар дугъан ученикарихъна тарабгъури гъахъну, хъа гъадрари клуруш гъамус чпин уьмриъ гъадрар ишлетмиш аплура.

АВГУСТ

Гъудган аплуз ужуйи аьгъювалар ашкар аплбаан ва исламдин бинйириан дерин аьгъювалар улупбаан мектебдин яшарин арайиъ тешкил гъаплу республикайин конкурсдин финал.

Гъадму жюрейин конкурс тешкил аплбан метлеб бицидарик мусурман

МАРЦЦИ ИСЛАМДИН ГЪАЙГЪУШНАЪ

ЙИСАНДИН НАТИЖИР

диндиан аьгьовалар гьадагъуб метлебининди аьшкь каплувал вуйи.

"Рисалат" кӀуру алверин Хулу Интернет- тукан ачмиш алувал

Рисалат.Ру тешкил апӀбан метлеб ДУМД- дин экспертдин Советдин ахтармиш ва тасдики гьапӀу исламдин литература тарабгьувал ву.

Исламдин ва светский журналистарин арайиь сабпи гергми стол тешкил алувал.

Дидин тема "Инсанарин фикрар цийи алаьбаъ СМИ- йин метлебувал" вуйи.

Мягьчгъала шагьрин "Урусат" кӀуру концертар гьахру залиь "Ас-саламдин" Иигъ кьайд алувал.

Гьадушваъ изданийр ужуйи тарагьрудариз багьишар тувувал кӀули гьубшну, хьа варитӀан ужуб ляхин тешкил гьапӀуриз автомобиль (ВАЗ-2110) багьиш гьапӀну.

СЕНТЯБРЬ ДУМД-дин делегация Ирандиз гьагьувал.

Гьадушваз гьагьбан метлеб гьадму уьлкейин мусурмарин уьмрихьди таниш хьувал, хьа гьацира гьадму республикайинантина гьагьдиз гьагьруган

ихь уьлкейин агьалйириз алахьури шлу читинвалар (дараскьалвалар) гележегдиь арайиан адагьбан месэлийр гьял алувал вуйи.

Къарабудахкент райондин Губден кӀуру гьульан вуйи адлу мусурман аьлим Нурмугьаммад- гьажи инсафсузвалиинди йивну йикӀувал.

Гьит Аллагьу Тааьлайи дин бадали гьийихдарин (шагьидарин) гунгьарин аьфв апӀри ва гьит ухьу Гьияматдин йигьан шафааьтдиь мягьрум дарӀпӀри.

Буйнакск шагьриь телемарафон тешкил алувал.

Думу тешкил апӀбан метлеб КӀулин мистан дарамат яркьу апӀуб кку-дубкӀувал вуйи.

ОКТАБРЬ Касибариз- бицидариз гирамивалин хураг гивувал.

Гьадму серенжем Мягьчгъала шагьрин жвумийин мистан теклифниинди Ушварин машквран улихь тешкил гьапӀуб вуйи.

Лайкиьлу гьюрмат айи шейх Саид- эфенди аль- Чиркавийин "Хайирлу аьгьовларин хазна" кӀуру китабдиан ужударстар аьгьовалар улупбаан вуйи республикайин конкурсдин финал.

Думу тешкил апӀбан метлеб мусурман диндиан аьгьовалар гьадагьуз инсанар рюгьламиш алувал вуйи. Хьа гьадму аьгьовалар гьадагьуз гьарсар мусурман кас буржлу ву, гьамциб гьадисдиз асас духьну: "Аьгьоваларихьна чалишмиш хьувал гьарсар мусурман жвиван ва мусурман дишагьлийин вазифа ву".

Пенсионерарин арайиь гьудган апӀбаан ва Исламдин бинйириан ужударстар аьгьовалар улупбаан вуйи республикайин конкурс.

Думу кӀули гьабхбан метлеб яш дубхьнайи агьалйир мусурман диндиан ужудар аьгьовалар гьадагьбахьна жалб алувал вуйи.

"Аллагьдин хьлар" кӀуру ччвур тувнайи телепроект ачмиш алувал.

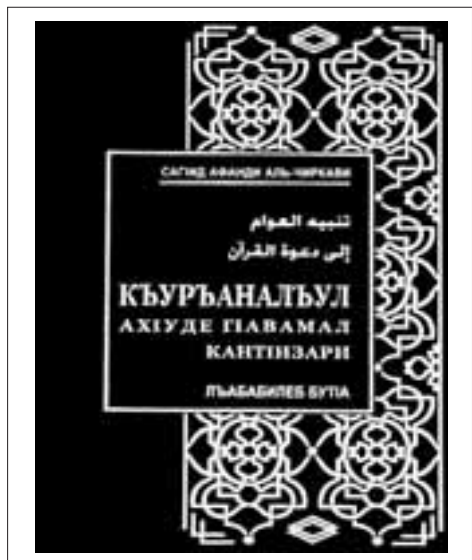

НОВАБРЬ
"Диндин бинйирикан ва Мугьяммад Пайгьамбарин ﷺ уьмрикан" вуйи китабдиан "Увуз тувнайи мумкинвал" кӀуру телевикторина ачмиш алувал.

Думу светский урхбан заведенйирин студентариз вуйиб вуйи, гьадра-рин фикрар исламдихьна жалб апӀбан бадали.

Лайкиьлу гьюрмат айи шейх Саид- эфенди аль- Чиркавийин "Кьурьандин дих апӀбахьна уягь алувал" кӀуру китабдин шубубпи томрахьди таниш алувал.

ДЕКАБРЬ
"Исламдин сес" кӀуру радиопередача тешкил гьапӀхьанмина 10 йис тамам хьпан юбилей.

Гьагьдиз 17 агьзурилан зина дагьустанлуйир гьушну.

Гьит Аллагьу Тааьлайи гьюру йис Чан бикбариз гьапӀу амриз асас вуди яшаммиш хьуз кюмек туври! Амин!

ГЪЯКЪЛУДИ ЙИПАЙ, КУЧИЛАР МАПИНАЙ

ГЪЯДИС

МУСУРМАН ДИН

Ислам варитан ахю уж'вал ву

Магди-гъажи
АБИДОВ

Цийи поселокдин мистан имам

Ишвандин вахтна гъагъюваликан ва Завариз адауваликан (Исра ва Миъраж) вуйи тарихдин гъакънаан гъурху касдиз аьгю хьибди, фицики Пайгамбари ﷺ Иерусалимдиз гъагъру рякьюъ ухдихъанмина чпин накъвариъ (никъариъ) айи пайгамбарарихъди гъудган алуваликан. Ва гъаддихъди сабси, думу завариз удучлган, гъарсаб завуъ думу пайгамбарарихъди гъорюшмиш гъахъну. Аллагъу Тааълайихъан Чан лукъраз ккуниб улупуз шулу. Гъелбетда, ихъ накъв (никъ), гъадисдиъ дупнайганси, женнетдин багъарикан вуйи багъ ву, ясана жегъеннемдин ичарикан вуйи ичл ву.

Инсандиз варитан ахю ужувлан ляхин думу учв мусурман вуйивалиъ а. Алагъу Тааълайи ухъкан Мугъяммад Пайгамбарин ﷺ умматдин вуйидар гъапну. Хъа ихъ Пайгамбар ﷺ вари пайгамбарин арайиъ варитан лайикълур, варитан багъалур ву. Ухъу Мугъяммад Пайгамбарин ﷺ умматдикан вуйивализ лигну Аллагъу Тааълайи ихъ уьмур жикъиб гъапну, фицики ухъкан циьбди гунгъар ктучлбан бадали ва ухъу ахиримжи вуйидар вуди халкъ гъапну, фицики ухъу накъвдиъ (никъриъ) циьбди вахт адапбан бадали. Аллагъди Гъаънайир ﷺ – Дугъаз ккунир – учв бабкан хъубси дишлади суждайин дийигъну ва "Умати, умати" ("Ииз уммат, йиз уммат") клуру гафар мелзналан алдаъну. Чан уьмрин вари вахтна дугъу "Ииз уммат" клури гъахъну, учв йиклайиз улихънара "Ииз уммат" гъапну.

Пайгамбари ﷺ чан умматдин гъакънаан фициб гъагъушин зигури гъахънуш, гъаму ихтилатди субут алура. Саб ражну Аллагъди Гъаънайир ﷺ къаназ чан хулъан удучлври гъахъндар. Пайгамбарихъди ﷺ сатиди лихурайи юкьур касдикан гъич сарира думу айи хулан ракнарлик кучуз бажаранвал улупури (афалугъвал алури) гъахъндар. Хъасин Аъли аьсгъаб ﷺ чан хпир вуйи Фатимайихъди ﷺ – Пайгамбарин ﷺ шурахъдидуму айи хулан ракнарлик гъюру. Фатимайи ﷺ ракник кучу ва хулазди учлву. Хулаъ учлврайиган дугъаз Пайгам-

бар ﷺ, хиларра завуз за дапну, гагъ "Я Аллагъ!" клури ишуради, гагъсана жильина дахъри ва "Ииз уммат" клури рякьюру. Ва Пайгамбарин хулан жил чан уларила гъушу нивгъариан къаши дубхънади шулу. Гъадму ляхин гъабкъган, Пайгамбарарихъди лихурайи юмекчирикан гъич сарихъанра уларила гъагъру нивгъар дерккуз шуладайи ва дура Пайгамбарарихъна ﷺ

илтиклуру: "Я Расулаллагъ, фу гъабхъну?" Мумкин ву, белке Аллагъу Тааълайи аят гъапнайи дакъикъйир вуди гъахъну шлийи. Гъадму аятдиъ Дугъу, икибаштан, жегъеннем жинарихъди ва инсанарихъди абцидарза клури, дупна. Аллагъди Гъаънайирихъан ﷺ къаназ учв архаин алуз шулдадайи ва дугъан юмекчири чакъан фу дубхънаш пувал ккун гъапган, Пайгамбари ﷺ дураиз гъадму аятдикан ктибтну. Гъадмуган Абу Бакри ﷺ гъапну: "Я Расуллагъ, эгер йиз уьмриъ узхъан фициб вуш саб къиматлу ва ужувлан ляхин алуз гъабхънуш, (ужара ляхнар ерцру терезариин иливуз шлубсиб), думуган узу йиз Жан жямъаьлугъ бадали, Аллагъ бадали, Пайгамбарин ﷺ уммат бадали тувуз гъазур вуза ва гъадму уммат бадали жегъеннемдиз гъагъюзра гъазур вуза". Уьмар – аьсгъабдира гъамци гъапнийи, фицики эгер йиз уьмриъ фу-вуш ужувлан ляхин арайиз гъафнуш, умматдин метлебар бадали тувуз гъазур вуза ва гъадрихъанди Жегъеннемдиз гъагъюз гъазур вуза, клури. Ва гъадмуган вари юкьби аьсгъабар ликри гъуджвнийи, Пайгамбарин ﷺ улихъ дийигънийи ва умматар бадали гъич фукара гъаиф апидапча ва гъадрихъанди Жегъеннемдиз гъагъидича, клури гъапнийи. Ва гъадмуган Пайгамбари ﷺ яваш сеснинди гъапнийи: "Эй йиз терефкра, му рягъатсуз йигъ ву ва гъаддиз гъерхбар – хъерхбарин (ахир – замандин) йигъ хъубкъган, Абубакар, уву умматдикан гъерхбар – хъерхбар алуру йишвахъ дийигъ ва гъадрар гъерхбар – хъерхбар дарапди гъауз чарйир зиг. Уву, Уьмар, йиз гъерхбар – хъерхбар гъаху йишвахъна гъафиган, кагъзар гагул терефнахъанди ваъ, хъа арччул терефнахъанди тувруганси чалишмиш йихъ. Хъа уву, Уьсман, дура женнетдизди гъаъру йишвахъ дийигъ. Хъа уву, Аъли, Жегъеннемдин гъирагъдийн дийигъ, ва нагагъ йиз уммат гъадушвазди гъахуз

хъюгъиш, гъадушваз дурухруганси чалишмиш йихъ" Гъелбетда, гъадму юкьби аьсгъабарихъан, чпи фу гъапишра инсанар (чпик кайи гунгъарин гъагъивализ дилигну) дерккуз даршул, ва сабпи нубатнаъ умматдин ерина Пайгамбар ﷺ Жегъеннемдизди ергуз мажбур хъиди ва иллагъки гъадму йигъан Жегъеннемдин муганаз гъич сабанра ктлубшву ця ктлубшвиди.

Гъачай фикир алухъа, гъюрматлу гъардшар, гъаз ва фу бадали Пайгамбари ﷺ гъадму нивгъар алдахъну? Дура вари ухъу бадали алдахъдар ву. Гъеле гъадугъан юмекчиризра рякьюри гъахъну, фицики Пайгамбарира ﷺ, аьдати инсанариси, зарафтар алуруш, шад шулуш ва дишлади дугъан машнаъ чан уммайин гъагъушин кади хажалатвал убчлврш.

Пайгамбарин ﷺ уьмриан сабанубдикан пухъа. Саб ражну Жабраил ﷺ, аьдат вуйиганси, Мугъяммад Пайгамбарарихъна ﷺ зияратдиз гъюру. Дуст чакъна гъафиган, Пайгамбари ﷺ, дугъахъна вуйи зан гъюрматвал улупури, гъуджвур гъахъну. Хъа гъаму ражну Жабраил ﷺ мюгътал хъуз ляхин айи, фицики Мугъяммад Пайгамбар ﷺ чан али йишвлан за гъахъндайи.

– Белке узу гъювал увуз датнашул (даккун дубхънашул)? – гъерхру Жабраил ﷺ.

– Эй ухъу Халкъ гъапурин ихтибарлу кас ва йиз дугъри дуст! Яраб яв зиярат датнайи кас хъуз мумкин вуйклан? Яраб Аллагъу Тааълайи Чав гъаънайидарихъна шариаът туврударин арайиъ айир адарди узхъан гъузуз шуйклан? – жаваб туву Пайгамбари ﷺ ва хъасин гъерху:

– Чиб – чпин улихъ фуж гъуджвуз лайикълур ву – ахъюр даршсана яшнан бицир?

– Яшнан ахъюдариз яшнан бицидар гъуджвну ккунду, – жаваб туву Жабраил ﷺ.

– Хъа яв швнуд йис вуав? – гъерху Аллагъди Гъаънайир ﷺ.

– 700 агъзур йисак саб ражну кудубчлвр хъд узуз шубуб ражну гъабкъюнзуз, – жаваб туву Жабраил ﷺ.

– Аллагъди ﷺ уву халкъ гъапган, сабпи ражну фу гъабкъюнзуз? – гъерху Пайгамбари ﷺ.

– Аллагъу Тааълайи узу халкъ гъапган, сифтена – сифте узуз Аьршдилан ис дубхънайи нурин акв гъабкъюнзуз.

Пайгамбари ﷺ дугъаз жаваб тувну, фицики гъадму нур учв вуйи, чав чан уммайиз ужувлар гъазур алурайи вахтна, гъаддин къаляхъ Пайгамбари ﷺ дугъаз чан щибар (щавар) улупну. Пайгамбарин щибарилан (щаварилан) ктябхюрайи нур гъабкъю Жабраил ﷺ ари гъаму гъадму нур вуди гъабхъну, клури гъапну ва, "Ииз улариан акв" дупну, дугъаз мак гъапну.

Гъюрматлу гъардшар! Ухъу гунгъар арайиз хайиз улихъна Пайгамбари ﷺ Аллагъу Тааълайикан ихъ гунгъарин аьфв алувал ккун гъапну. Аллагъди ﷺ ихъ умматдиз "Гунгъар кайи умма" гъапну, хъа амма Мугъяммад Пайгамбари ﷺ уммайихъанди багъишламиш алувал ккун гъапну ва Аллагъди ﷺ "Гунгъар кайи, хъа амма Аллагъди ﷺ багъишламиш алуру умма" клури гъибиклу. Ари гъаддиз гъийин вахтна мусурманар вуча, клуру ихъ гъардшари ва чйири улупурайи вижнасузвалиин мюгътал хъуз ляхин а. Пайгамбарарихъди ﷺ лихури гъахъидари Исламдин терефназди улупурайи (алурайи) чпин ляхин лапра жизиб вуди гъисаб алури гъахъну ва чпин камивалар дигиш алууйи.

Мисал бадали Уьмар-аьсгъаб ﷺ гъадагъухъа. Саб ражну дугъаз сар касди гъудгник кайи вахтна гъарган Къуръандиан вуйи аят урхуради рякьюру. Думу Пайгамбарин ﷺ девлетлу къурайшитарихъди сюгъбат гъабхурайиган чакъди хъайи бюркю касдихъан гъудучлган хътаплу сура вуйи, фицики думу Меккайин девлетлу, адлу ксари Ислам къабул алувалиин умудлу вуйи. Гъадму вахтна къурайшитар Пайгамбар ﷺ тянкъид алууйи, фицики дугъу касибарин тереф уьбхюра, хъа девлетлу ксариз дикъатлу фикир тувурдар, клури. Гъадмуган Аллагъди ﷺ ихъ Пайгамбариз ﷺ бюгътан тувбан лишниккъди гъаму аят хътапну. Хъа гъадму къюб маш гъаийири, чакъан машна – машди, ачухъди Пайгамбар ﷺ тянкъид алуз дархъбаз лигну мясляаъ алуру: "Гъач узу Пайгамбар ﷺ тянкъид алуру аят урхуза". Уьмар-аьсгъабдиз ﷺ гъаци вуйивал аьгю гъабхънийи ва гъапнийи: "Эгер уву сабансана гъаму аят гъурхиш, увуз багъишламиш апидапча".

Уьмар-аьсгъабди ﷺ гъаддиз фикир тувру, гъаз гъапиш дугъан къваъ Аллагъдихъна ﷺ ва Пайгамбарарихъна ﷺ халис ккунивал ади гъабхъну. Хъа ухъу гъапра? Ихъ гъвалахъ Исламдиз зарар тувру дюшюшар гизаф алахъура, хъа ухъу гъадрииз вижнасузвалиинди лигурахъа. Хъа Гъияматдин йигъан, ахю шафааът дубхъну ккуни вахтна, ва вари пайгамбарари "Нафси, нафси" ("Узу уьрхъчва") клуруган, Мугъяммад Пайгамбари ﷺ "Уммати" клури пиди ("Ииз умма уьрхъчва"). Гъадмуган Пайгамбариз ﷺ сар кас ря-къиди ва пиди: "Я Аллагъ, гъадму кас йиз уммайин вуйир ву, дугъаз багъишламиш апинава". Гъадму гафариз Аллагъу Тааълайи жаваб тувди: "Уву увлан къаляхъ дугъу фицдар ляхнар дапнаш аьгъдарвуз" ва Пайгамбарарихъан ﷺ гъадму кас жара апили, фицики Пайгамбари ﷺ гъадму касдин гъакънаан тлааб дарапбан бадали.

Ухъу гучвал дапну ккунду, фицики ухъу Аллагъу Тааълайи ухъхъан жара алуру ксарин арайиъ хъувалихъан гучл дапну ккунду. Гъюрматлу гъардшар, Исламдин мялуматар тувру дакъатарин ухъу тереф дибисну ккунду ва гъадрилантина халкъдихъна ихъ диндин успагъиваликан ва къудратлуваликан дупну ккунду. Гъит Аллагъди ﷺ юмек туври!

"АССАЛАМ" ГАЗАТДИН РЕДАКЦИЯЙИЗ КАГЪАЗ

"Ассалам" газат багъри табасаран чалниинди адабгъуз хъюгъю йигъланмина Табасаран райондин Хъарагъ гъуль-ан вуйи мусурман гъардаш Гъажитгагъир Аълиевди газатдин редакцияихъди мягъкам аьлакъа уьбхюра ва кми- кмиди хайирлу теклифар кайи кагъзар хътаури шулу. Гъит Аллагъу Тааълайи яв ужувлар ляхнариз артухъди ужувлар багъиш апри, гъюрматлу Гъажитгагъир халу! Дугъан гъаму кагъаз учу "Ассалам" газатдин гъаму нумрайиш туврача.

"Гюрматлу вуйи "Ассалам" газатдин коллектив! Учву алураи ужувлар ляхниъ ахю хъуркьувалар ишричвуз. Гъадму метлебниинди Аллагъди гъандин мягъкам сагъвалра тувричвуз!

Гъаммишан рази вуза

Гъюрматлу Пирмягъямед! Узу учвкан гъаммишан рази вуза, учвкан рази вуйи жара ксарра ашул. Газатдин машариъ учву гъарган инсандиз лазим вуйи, мусурман касдин киваъ диндихъна вуйи тлалабар фицдар духъну ккундуш, Аллагъдина ﷺ Дугъу ухъухъна Гъаънайи Пайгъамбари ﷺ ихъ улихъ диву тлалабар фицдар вуш ва мусурман кас фици мютюгъ духъну ккундуш, учв фици улупну ккундуш биклурачва ва хайирлу теклифар туврача. Ари гъаддиз гъадрар гъакълу рякъюди гъагъбан бадали вуйидар хъпаз лигну учву ккундузуз. Гъит Къудратлу Аллагъдира ﷻ, гъаци ккун дапну, ктучиву гунгъарин аьфв априячв, Пирмягъямед!

Ккудубшу Рамазандин вазли гъидису ушварра, гъапу гъудгнарра Аллагъди ﷻ къабул априячв! Ккудубшу Къурбан- машкварра мубарак ибшричв! Хъана гизаф машкварр рякъривчуз!

Чиркейиан вуйи шейх Саид- эфендийи чан китабдиъ дибикна: "Инсандин яшайиш фукъан ужу хъпахъ дугъан гунгъарра гъадмукъан артухъ шулу".

Дугъридан, бегъемди фикир алуруш, ихъ улариъ ачухъди рякъюрахъуз, фици ихъ гъийин уьмриъ мусурман диндиз ва инсанвализ лайиъ дару ляхнари агъавал алураш. Гъаригъ йимишар гизаф гъайиган, кюлер ис шулу, хъа инсандин яшайиш ужу хъуз хъюбгъан, клул за дапну такабурди инсанвалин рякъхъан ярхла духъну гъагъюз хай даршул, фицики учв фукъан диши рякъюъ гъузиш, гъадмукъан дугъаз ужвал а. Гъаци гъузуз ухъуз Аллагъ ﷻ кюмек ишри!

Сар касдихъан тмуруик тягъна кипуз даршлубси гъабхъну. Улихъна йисари абийр- бабари баяр- шубар хайирлу инсандиз хас вуйи саягъниинди вердиш ва тербияламиш алури гъахъну, хъа гъамус шерейте веледарира кмиди чпин саягъниинди абийр- бабар

вердиш алура.

Гъюрматлу ватанагълийир! Гъачай гъарсаб хизанди ихъ багъри табасаран чалниинди удубчивураи "Ассалам" газатдиз подписка алухъа. Адлу шаир Владимир Маяковскийи чан биклбариъ гъамци гъапу: " Эгер узу узхъанди дархъиш, фуж хъидихъа узхъанди?"

Ухъу ихъ багъри чалназ, ухъу чибчпиз гъюрмат дарапниш, ухъуз шли гъюрмат апилиди? Гъамушвахъди Расул Гъамзатовди гъидиклу услугаи гафарра киваин дарапни гъузуз шулдар: "Узу йиз чал гъархайиз, цигъ дургну ккундузуз".

Вари миллетарин вакилари чпин багъри чал, чпин абийр- бабарин ужудар аьдатар пақди уьрхюру. Ари гъаци ухъузра ихъ чалра, ихъ ужудар аьдатарра уьрхюз Аллагъ ﷻ кюмек ишри! Амин! Хулаъ ва члатра ихъ улариъ мусурман касдиз хас дару ляхнар, гъаракатар рякъюра. Ужувлар рякъюхъинди илтликну, пис ляхнарихъан ярхла хъуз ухъуз Аллагъ ﷻ кюмек ишри! Амин!"

Гъюрматлу саламарихъди Гъажитгагъир АЪЛИЕВ

АЪЛАВА ГАФАР:

Гъюрматлу ватанагълийир! Гъажитгагъир халуин кагъзиан вуйи гъаму гафари узузра учвухъди подпикайин темайиан улхуз мажбур алура. Сабпиб, жвуван мусурман диндин газатдиз подписка апбаз гъамциб шериквал улупбаз лигну увуз, Гъажитгагъир халу, ахю чухсагъул. Увустар ксарин кюмекниинди багъри табасаран чалниинди "Ассалам" газат удубчивура ва, иншаАллагъ, гележегдиъра удубчивуз Аллагъди ﷻ кюмек ва къувват тувди. Клури умудлу вуза. Амма бязи мусурман ксар диндин газатдихъна гъамциб вижнасузвал улупурайивалиин мягътал хъуз ляхин а: иллагъки табасаран чалниинди адабгъураи "Ассалам" газатдин 2008- пи йисаз вуйи подписка сад агъзур экземплярихънакъана удубчивурадар. Жвуван тяриф алувал ухшарсуз ляхин ву. Хъа амма дарпиди гъузуз шулдар, фицики газат дюзмиш алувал ва мяналувал жигъатнаан табасаран чалниинди удубчивураи "Ассалам" имбу халкъарин чалариинди удучивураи газатарин къаляхъ хътар,

анжагъ подписка жигъатнаан, гъайифки, варидарин къаляхъ хъа. Гъаз? Гъаз гъапиш жара ляхнариз ва харжариз ихъ жумартлу табасаранариз гъаму терейнаан жумартвал улупуз гъаз- вуш гъархна. Жара миллетарин вакилари сад йисазди вуйи подпикайиз 150 манат гъичра кюгъял алурудар, хъа пул- девлет хъайидари сабишвъинди йицбариинди экземплярариз подписка алуру ва подписка алуз пулин читинвал кайи багахълуириз, гъуландариз, гъуншйириз тувру, багъиш алуру. Думу Аллагъра ﷻ рази шлу ляхин ву, инсанарра. Гъелелиг чпин терейнаан гъациб баркаллу ляхниш шериквал улупру кас тек- бирра алахъундарчуз. Дюз гъапиш, Табасаран райондин Халагъ гъулан гъюрматлу ксар Исамудиндин ва Рашидов Маратлин бажаранвалиинди 2008- пи йисазра "Ассалам" газатдиз подписка апбан ляхин ужуйи клули гъубшну. Гъадрариз- ахю баркаллагъ!

Пирмягъямед КЪАСУМОВ

АЪСГЪЯБАР

Пайгъамбарарихъди ﷺ гъахъидар

Аьсгъяб – думу мусурман кас, чан кива-антлан, юкв имандин нурнахъди абцнаир, саб ражнукъан Аллагъди Гъаънайир ﷺ рякъювалин шадвал гъабкъюр ву. Ясана думу кас саб ражну вушра Аллагъди Гъаънайириз чаз гъаркъюр ву.

Дурари Мугъаммадин ﷺ умматар гъакълу рякъюди гъахуру. Мугъаммад Пайгъамбари ﷺ гъапу: "Ииз аьсгъябар хъдариз ушар ву, учву шлихъди гъушишра, Аллагъдин буйругъ гъазанмиш апиличва".

Жюрбежюр мяднари (даф-трари) мялум алурайиганси, "аьсгъяб" клуру гаф Пайгъамбарихъди ﷺ "сюгъбатнаъ иштирак шулайир" клуру гафарин мянайикан ибарат дубхънайиб ву.

Аьсгъябар инсаниятдин саб пай ву. Дурар Пайгъамбарин (неби) ва Гъаънайидарин (Расул) къаляхъ варитлан заан ва гъюрматлу йишваъ айидар ву. Дурарикан гъарсариз дин аьгю алувал ва думу артмиш алувал жигъатнаан чпиз хас вуйи дережа а. Клурайиганси, сабпи ражну гъахъи мусурманар имбударин улихъ гъудучивну. Гъацира гъакълу халифар (хулафау рашидин), Бадрийн багахъ гъахъи кчлхбарихъ иштирак гъахъи эскрар, "гъеле чпи яшаммиш шули имидитлан жен-

нетдиъ чпиз йишв тувбан гъакънаан вуйи ихтияр гъадабгъу йицур кас", "Ризвандин ху тувдар"... гъамрарикан сарпидар тмундарихъан артухъди вафалу шула. Гъаддиз дилигди вари аьсгъябар мубараклудар ву ва ужувлар алурудар (муаз-зас) ву. Гъит Аллагъди ухъу Ахиратдин Йигъан гъадрарихъ мягърум дарапни.

Ужувлар алуру Пайгъамбари ﷺ гъакълу халифарин гъакънаан гъамци гъапу: "Ииз умматдикан варитлан ужуб юкв айир Абу Бакар ву. Аллагъдин рякъюъ варитлан члурур Уьмар ву. Начвал (гъая) улупбаъ сарпир Уьсман ибн Аффан ву. Варитлан гъакълу къарар адабгъурр Абу Талибрин бай Аъли ву".

ЖУМАРТ КАСДИН ХУРАГНУ ЧАЪ САГЪВАЛ, ХЪА КЫСКЫСУРИН ХУРАГНУ ЧАЪ УЪЗРАР ЖИН ДАПИНА (Аъли-аъсгъяб)

ГЪЯДИС

СУАЛАРИЗ ЖАВАБАР

"Аллагъ, Аллагъ!" кӀури Аллагъ кӀваин аплуз (зи-кир) хай шулин?

– Хай шулу ва лазимра ву. Я Къуръандиъ, я гъядисариъ "Аллагъ, Аллагъ!" кӀури текрар мапӀанай, хай шулдар, кӀури дибикӀнадар. Гъеле артухъди-ра кӀархъа, Къуръанди ва гъядисари гъациб жюрейин зикир аплуз дих аплура.

Аллагъу Тааълайи Гирами Къуръандиъ дупна (мяна): "Яв увукна, кӀваантӀан Аллагъ кӀваин апин". Гъадму аятдин аъхириъ дупна (мяна): "Уву Аллагъдихъан ярхла духънай-идарикан махъан". (Сура "Аль-А,рафа", 205-пи аят). Лапра аъхю мянайин ва ужуб аятди ухъуз Аллагъ гъар-вахтна кӀваин аплуз дих аплура, фицики ухъу Дугъхъан ярхла дархъбан, Думу кӀваинди гъитбан бадали.

Аллагъ гъар-вахтна кӀваин аплуз дих аплура, фицики ухъу Дугъхъан ярхла дархъбан, Думу кӀваинди гъитбан бадали.

Аллагъ гъар-вахтна кӀваин аплуз дих аплура, фицики ухъу Дугъхъан ярхла дархъбан, Думу кӀваинди гъитбан бадали.

Аллагъ гъар-вахтна кӀваин аплуз дих аплура, фицики ухъу Дугъхъан ярхла дархъбан, Думу кӀваинди гъитбан бадали.

Саб жерге мусурман ксари дюаъ урхбалан

къяляхъ Фатигъя урху-ру. Шариатди гъаддиз фици лигура?

– Сабпиб, "Фатигъя" сура, гъякълуди улхуруш, учв дюаъ ву ва анжагъ гъадму метлеб-ниинди Шариатди дих аплура. Ва, къюбиб, Аллагъдикан ужудар ва хайирлу ляхнар ккун аплувал (хъа думу Фатигъя ву) хай шлу гъяракат (ляхин) ву. Хъа гъаци вуйивал гъич сарихъанра инкар аплуз шулдар, гъеле къадми вагъа-битар вуча, кӀурударихъанра кмиди. Гъаци вуйиган, Фатигъя урхувал къимат тувру ужуб ляхин (гъяракат) ву.

Эгер йигъандин вахтна гъудган аплуз мумкинвал шуладарш, хъяхъган ва-ри гъудгнар сатӀиди аплуз хай шулин?

– Хай шулу. Хъа амма фикирназ гъадабгъуб лазим ву, фицики гъудган чан вахтна дарапӀди улихъ ясана къяляхъ аплуруш аъхю гунагъ ву. Гъеле урхурайи йишваъ ва аплурайи ляхниъ гъудган аплуз сакъю-дар дакъикъийр агувал читин ляхин дар. Гъадму гъудгнарин гъякънаан инсандихъан Гъяматдин йигъан варитӀан асас ляхнариканси гъерхди.

Пайгъамбари гъалпу: "Чан вахтна гъапу гъудган ужувлан ляхнарикан ужубсиб ву". Гъудган ккидипну думу жара вахтназ сатӀиди гъудган аплуз гъибтувалихъанра учвхъан ичв гунагъ ктипуз хъибдарчвухъан ва думу са-вабназ ва чан вахтнинди гъапу гъудгнин лайикълува-лиз барабар хъибдар

Диндикан вуйи жюрбе-жюр китабар урхуз хай шулин?

– Ислам аъгъю аплбаан вуйи программа ва урху китабар фициб къайдайинди дурхну ккундуш, аълимарихъан гъерхуб ужу ву. Учу ДУМД-дин экспертдин советди тас-дикъ гъапу китабар урхуз тек-лиф аплурача.

ИЧВ БИЦИДАРИЗ

Журнал "Ислам"

Ккудубшу 1428-пи йису ухъу "Ислам" журналин 17-пи нумра чапдиан удубчӀвбиинди рази ктаъну. Успагъи кагъзик дибикӀнайи журналы думу урху-рурин улариш шаду рягъятвал тувру ва рюгънан девлетлува-лихъди тямин аплура.

Гъар ражну журналы гъар-сар мусурман касдиз лазим ва хайирлу вуйи жюрбежюр мя-луматар тувра.

Гъаму нумрайиъ учвуз Аллагъдин рякъюъ гъаки шагъи-дариз бахш дапӀнайи макъала урхуз, Къурамугъяммад- гъяжи Рамазановдихъди гъилихъдарин ва дугъан багахълуйирин гъаму адлу алимдикан вуйи жюрбе-жюр фикрарихъди таниш хъуз мумкинвал тувра. Лайикълу шейх Саид эфенди - аль-Чирка-вийин китабар – таржума дапӀнайидар - чап аплувал да-ван шула – "Аьсарин дерина-риз" ва "Къуръандикан гъаврикк кауавал" кӀуру рубрикыйриккди.

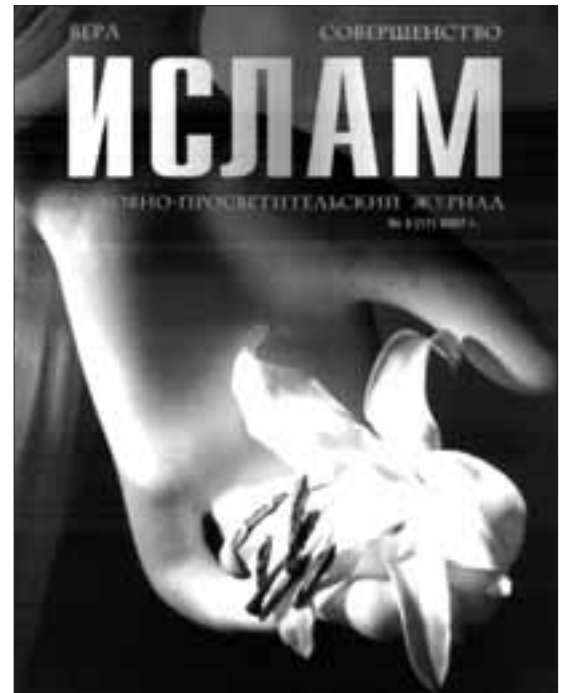
"Думу Хаврандин агъайи-рихъна чпиз Ялгъуз Аллагъдин диндихъна дих аплбан бадали гъанайири вуйи", - Якъуб Пайгъ-амбарикан лайикълу шейх Саид-эфендийи гъамци бикӀура. Ухъу мелзнинди фицдар гунгъ-ар деетураш аъгъю аплуз ккуни-риз Мугъяммад Мугъяммадов-ди "Йиз мелз: дуст вуйин дар-шиш душман?" кӀуру кӀул али яркъу макъала бахш дапӀна.

Гъийин девриъ тӀарикъат айин ва Мугъяммад Пайгъам-барин вахтари думу ади гъабхънийин, кӀури, гизаф къадар гъужатар аплура. Эгер учву Къурамугъяммад- гъяжи Рамазановдин "ТӀарикъат фу ву?" кӀуру макъала гъурхиш, гъаму ва саб жерге жара су-лариз жавабар дихъидичвуз.

Гъаму нумрайиъ "Ислам ва психология" кӀуру рубрикай-иккди шариатдиз асас духъну варитӀан аъхю гунгъарикан сабдиз- баб- ватан масу туву-вализ макъала бахш дапӀна. Гъадму макъалайиъ учвуз ис-ламдин ихтиярарий фу кӀураш, хъа гъацира психологдин фик-рар фицдар вуш аъгъю аплуз мумкинвал ачвуз.

Гъадму журналин нумрай-ий гъацира ногъаярин шаир дишагъли Айнара Нургишиев-айин шиърарра чап дапӀна.

Дидланна гъайри, гъамцдар

рубрикийриккди тувнайи мате-риаларий хайлин аьламатнан ляхнарикан ва гъядисыйрикан аъгъю хъибдичвуз: "Тарих", "Ислам ва сагъламвал", "Ибли-сдин уъзар", "Ислам ва архи-тектура", "Мусурмарин къис-мат", "Гъякълувалихъна рякъ", "Мода" ва гъ. ж.

Гъадриарикан ва хайлин жа-радариарикан "Ислам" журналин машарий урхай.

Журнал исламдин тукана-рий, "Роспечатдин" киоскарий ва газат- журнал тарабгъурдарихъ масу гъадабгъуз шулчвухъан.

Хусуси мялумат

РУЗНАМА

МАРТ

Дни	Утренний	Восход	Обеден-ный	После-обеден-ный	Вечерний	Ночной
1	4.47	6.28	12.00	15.06	17.40	19.05
2	4.46	6.26	12.00	15.07	17.41	19.06
4	4.43	6.20	12.00	15.09	17.44	19.09
6	4.39	6.17	12.00	15.10	17.46	19.11
8	4.36	6.15	12.00	15.12	17.49	19.13
10	4.32	6.10	12.00	15.13	17.52	19.16
12	4.29	6.08	12.00	15.15	17.54	19.18
14	4.24	6.05	12.00	15.16	17.56	19.21
16	4.21	6.02	12.00	15.18	17.59	19.24
18	4.18	5.59	12.00	15.19	18.01	19.26
20	4.15	5.56	12.00	15.21	18.03	19.29
22	4.11	5.52	12.00	15.22	18.06	19.31
24	4.07	5.48	12.00	15.22	18.08	19.33
26	4.03	5.43	12.00	15.24	18.11	19.36
28	3.59	5.41	12.00	15.25	18.13	19.38
30	3.54	5.37	12.00	15.25	18.15	19.40

Учредитель
Благотворительный фонд "Путь".
Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана

Редакционный Совет

Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ

Магди-хаджи МУТАИЛОВ
Мухаммад-Закир ЮСУФОВ

Главный редактор
Эльмира ИБРАГИМОВА

Редактор
Пирмагомед КАСИМОВ

Верстка
Ахмед МАГОМЕДОВ

Газета зарегистрирована Управлением Федеральной службы по надзору за соблюдением законодательства в сфере массовых коммуникаций и охране культурного наследия по ЮФО (г. Ростов-на-Дону) – свидетельство о регистрации ПИ № ФС 10-6401 от 15 декабря 2006 г.

Индекс 51325
При перепечатке ссылка обязательна
Газета набрана и сверстана на компьютерной базе «Ас-салам»

Отпечатана в ООО «Дом печати» пр. Акушинского, 20
Заказ № _____

Сдано в печать 15.01.2008

Тираж 800 экз.
Адрес редакции:
367015 РД, г. Махачкала, ул. М. Ярагского, 128

Телефон: (8722) 61-00-64

E-mail: info@assalam.ru

web: www.assalam.ru